

Ба 227354

М. ХВЕДАРОВІЧ

НАСТРОІ

1к
п 20

1999
БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА

1к. 245 45

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

ад 88873

Ба 227354

М. ХВЕДАРОВІЧ

Бел. эдзев

1994 г.

НАСТРОЇ

ВЕРШЫ

ИЮН 1968

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВYДАВЕЦТВА
М Е Н С К — 1929

Ба 227354

195386 - R

Вкладка
М. ГУСЕВА

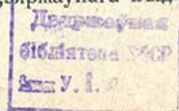
160
29

227354

Заказ № 65. У ліку 2000 экз. Галоўлітбел № 1863.

Друкарня Беларускага Дзяржаўнага Выд-ва.

17 0. 11 3. 2010

Браткі! лепш няма,
Як за справу ўміраць...

1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

НАСТРОІ...

Вясна, вясна!
Нястрымны лёт жаданняў,
Імкненьні шырацца
За сіні далягляд.
І я сягонья ўвесць у парываньні—
Уславіць цэлы сьвет
Вясёлай песьняй рад,
Абы хапіла слоў,
Абы хапіла сілы.
Нічога не шкада—
Усё жыцьцю аддам.
Бо там, дзе ўчора
маці галасіла,
Сягонья ў радасьці
Вялікая сям'я.
Я сем'янін,
Я першы,
моцны,
дужы,
Стаю над перажыткамі
старых эпох.
Яшчэ ня высахлі
Крыві людзкае лужы,

Яшчэ ў жывых людзей
Жыве перапалох,
І многа ў новым ў нас
нязнанае навіны,
І дрэннага яшчэ—
Бяры хоць адбаўляй.
Дык хіба-ж трэба нам
Пялёсткамі рабіны—
Будоўлю нашых дзён.
Штодзённа ўсьцілаць.
Прыпомніце пару—
Віхура дзіка выла.
Хто ў бой на ворага,
А хто бароніць тыл.
І ў гэтым шуме дзён
Змагла юнацтва сіла
Халеру, сыпны тыф
І белыя франты.
Таварышы мае!
Стары наш запявала
Рыхтуе ў новы бой
Юнацкі батальён,
І як змаглі раней
Мы белых генэралаў,
Так зможам мы цяпер
Балячкі нашых дзён.
Напружней крок!
Хто слабы—
Выйдзі з строю!

Наперад мы ідзем
Да новых зараніц.
Мы, новага жыцця
Нязнаныя героі,
Не ападзем на дол
Гнілым пялёсткам ніц.
Я буду пець,
Як маці нас прасіла,
Працоўных сын,
У працы я згару,
Бо ў нашы дні
Агульнай творчай сілай
Будуецца краіна Беларусь.

У ЗАВІРУСЕ ДЗЁН.

З цыкля „Вершы пра паходы“.

I

Мы йшлі ў анучах,
Мы босыя йшлі
І чуўся пявучы
Змаганьня заклік.
Ды вецер халодны
Нам песьню адну,
Пяяў пра паходні
Ў лахмоцьці ануч.
Вярожыя сілы
Нас клікалі ў бой,
Галодных асілкаў
Прызыўнай трубой.
Мы йшлі на змаганьне,
Галодныя йшлі
Пад новым сьвітаньнем,
Пад бацькаўскі кліч.
Зялёныя шаты,
Высокі асьнік,
Сялянскія хаты
Ішлі бараніць.
Выходзілі людзі,
Праводзілі нас:

„Хай добры вам будзе
Ў дарожаньцы час“.

II

Высахлі вочы,
Сьлёз няма.
Вораг павоўчы
Націснуў на нас.
Стальлю халоднай
І волавам куль.
Чакаць дапамогі
Адкуль, адкуль?
Варшаўскае поле,
Нябёс сіль...
Палітыя кроўю
Растуць аўсы.
Акопы, акопы—
Крок,
Сьмерцы!
Пад Перакопам
Націснуў зьвер.
І мы пакляліся,
Мой дружа, ізноў
Голаву з бою
Аддаць з табой.
Мы верылі ў шчасьце,
Ў перамогу жыцьця.
З Бярозы да Віслы
Пранесьлі сьцяг.

III

Вораг, вораг!
З Белавежы
градам куль
Сыпанулі
ў рассыпную
хто адкуль.
Коні, людзі,
людзі коні:
крык і звон.
Мчыцца ўдалеч
ў мыльным шале
эскадрон.
Мой таварыш
націскае павады.
І ліхая раптам куля,
да бяды,
Шыбанула,
Расчапіла галаву.
На памятую
зваліўся ён траву.
Мчацца далей,
коні мчацца—
Звон страмён.
Мчыцца далей,
ў мыльным шале
эскадрон.

БАЛЯДА АБ МАІМ КАМІСАРЫ

Віхры ўзварушылі
Блытаніну мар...
Прада-мноў пляшывы
Ротны камісар.
Ноччу ў непагоду
Цень паміж вакон—
Ў дальнія паходы
Кліча эскадрон.
І грымяць актавы
Пушак кананад:
Левыя—направа!
Правыя—назад!
А пад кананаду
Баявая часьць
Куляй і прыкладам
Ворага з пляча.
Ў гэты час ў зьнямозе
Пад варожы залп
Матка на парозе
Усхліпвае ў сьлязах.
— „Сын мой, сын Мікола
Ці забіт, ці жыў?

Баявая школа
Дзе твая, скажы?
На якіх дарогах
І пад чый агонь
Легкавыя ногі.
Загубіў твой конь?“
Чым стрымаць пачуцьці,
Чым суцешыць плач?
Дзесь далёка чуцен
Кліча ў бой трубач—
І грываць актавы
Пушак кананад:
Левыя—направа!
Правыя—назад!

Чую
І ня веру,
Мчыцца дзесь
Галоп.
Прабіваем дзьверы
Мы
Пад Перакоп.
Нам цяпер абодвым
Гэтакай парой
Цяжка перастроіць
Шаблю на пярэ.

30-X 1927 г.

ШОСТАЯ ПЕСЬНЯ

Ідуць за ротай—

рота.

За крокам—

чоткі крок.

Адчынены вароты

У новы,

сьветлы рок.

Закал ў галодным целе,

І вокам дзе ні кінь—

Салдацкія шынэлі,

Паходныя мяшкі.

Ў дарогу,

Ўсе ў дарогу,

Далёк яе канец.

А ў зарасьлях бязногі

Я, выбіты баец,

Заву на дапамогу,

Хапаю кастылі...

І зломаную ногу

Цалуе твар зямлі.

— Таварышы, браточкі!

Крычу за разам раз...

— Ў балячках чарваточын
Халоднай ночы гразь.
Душою ўсёй і целам
Я з вамі рвуся ў даль...
...І ліпне да шынэлі
Разьбітая нага:
Байцы-ж ідуць ў запале,
Далёк ім заклік мой,
На ворага паўсталі
Сталёваю сьцяной.
Їх гукі песень тонуць
Пад зычны чоткі крок..
І рухаюць калёны
У новы, сьветлы рок.

У БАЛЬНІЦЫ

Іх голас многатонны,
Жаданьне ў іх адно...
Праходзяць эшалёны
Перад маім вакном.
Бадзёрым, гучным зыкам
Ім падпявае шыр.
Іх вецер без'языкі
Ня можа прыдушыць.
Такое адчуваньне—
Заву, крычу ізноў,
А мне на разьвітаньне:
— Таварыш, вы бяз ног.
Ідуць, ідуць калёны,
А шлях пыліць, пыліць.
Чуцён у эшалёнах
Каманды пераклік.
І сэрца ў грудзях рвецца
З усімі, хоць ў засьвет.
А ў вочы мне сьмяецца
Бальнічны габінэт.
Вялікая гарачка,
Чужыя галасы.

17

Отпечатано в типографіи С.С.С.Р. Прайшоу, 1918 г.

Гаворыць ў белым дзядзька—
— Адданы краю сын.
Гараць ад смагі вусны,
Душа-ж за песьняй ў шыр.

. . . . .
І нешта душыць моцна,
Жадае задушыць.
Прайшоў кар'ерам конны
Апошні эскадрон...
Шапочуць ціха клёны
Каля маіх вагон.

ПЕРАД СЬВІТАНЬНЕМ

I

Поўнач,
непагода
і пусты пакой.
Вобразы
паходаў
Ўсе перада-мной.
і ў знаёмых
ліках
Просты,
шчыры
сьвет.
Ўсе,
Каго паклікаў
Баявы Савет.
Нават тыя—
помніцца—
Згінулі ў баю,
А цяпер вось
коньніцай.
Едуць
у страю.

227354

227354

І паходным маршам,
Сотняй

запявал

Будзяць

Задрамаўшых

Ў полі

пагуляць.

Ды мяне.

з сабою

Вабяць

і завуць...

. . . . .

Вокны

і абоі,

Цішыня

і жуць.

ii

Ноч.

Сышліся цені

Лесу

І сяла.

Месяца праменьні

Леглі

ля стала.

Думкі-нябыліцы

Чмуцяць

галаву,

Быццам навальніца
Рэдкую траву.
Белы ліст

газэтны,
Жорсткі
скрып
пяра—

Вось і для поэта
Лепшая
пара.

Думкам
маім
першым

Дадзен
поўны
ход...

Дарагія
вершы,

Дальні
мой
паход.

І такія
гучныя,
(Ня было такіх),

Дальнія
павучыя—
Блізкія
радкія

III

Я радкамі
гэтымі,
Ў такі
позьні
час,
Можа быць,
газэтна
Выкладаю
сказ.
Любыя таварышы
ў бойцы,
па руж'ю.
Я, радкі
саставіўшы,
Праўду
раскажу!
Можа
сумам поўніцца
Баявы
акорд.
Не з такою
коньніца
Ехала
ў паход.
Не такой
віталі
Песенны
галоп,

Не з такою
                    бралі
Дальні
                    Перакоп.
Так,
                    цяпер
                            інакшае...
Новаю
                    парой
І дзівізью
                    нашую
Садзяць
                    за пяро.

IV

Цяжка так,
                    браточкі,
Душыць
                    нябыцьцё.
Мы зараз
                    вось
                    хочам
Новае
                    жыцьцё.
Тое ўсё
                    у модзе,
Да чаго
                    прывык.

Новаму дарога—
Ў поце і крыві.
Мы тады ня зналі
Блізкую пару.
Мары красавалі,
Справы ж— толькі
рунь.
Вось таму і сума
Поўніцца акорд.
Не з такім мы шумам
Ехалі ў паход.

1927 г.

ТАВАРЫШАМ

1

Браткі!
усё аддайма
Жыцццю,
барацьбе.
Ніколі
ня вернем
Юнацтва разьбег.
І нам у змаганьні
Няведамы
страх...
Браткі!
лепш няма,
Як за справу
ўміраць.
Ніколі,
ніколі
Ня стухне агонь
Прад тым,
хто паўстаньнем
Запальваў яго.
Хто зьмераў
ўсе кручы,
Той пройдзе бары.

Ў яго няўміручым
Змаганьне
гарыць.
Хоць цяжка
часамі
Такіх ўспамінаць.
Бывала
і справа,
І думка адна...
Хто ў бойцы
загінуў
За волю зямлі.
А хто
на вяроўцы—
Ў варожай
пятлі.
Ў разьбітай
краіне,
Чаго-ж бы
хацець...
На камені
й гліне
Такое расьце.
Аб чым
на'т ня марыў
І прадзед,
І дзед.

Країна
    ў комуну
        вялікую
        йдзе.

Чытай, мой
    чытач,
І радкі
    успрымай,

Бо лепшае
    песьні
На сьвеце
    няма.

Бо лепей
    няма—
Ўсё аддаць
    барацьбе.

Браткі!
Скарыстайце
    юнацтва
        разьбег.

Мы з песьняй
    другою
Цяпер не адны—
Рыхтуемся
    з зброяй

Ля новых
    байніц.
Каб з першаю
    песьняй—

Пад клік
трубача,
Вялікім
і новым
паходам
пачаць.

II

Браткі!
Вельмі многа
Вялікіх імён.
Браткі!
Вельмі многа
Паходных
Калён...
Браткі!
Забываем
Мы з вамі
Адно...
Паходнае наша
Хмяльное
Віно.
І вось,
Хто сягонья
Стаіць ля байніц,
Хто волю
Народу
Ішоў бараніць;

Хто крокамі
Зьмераў
З Заходу
На Ёсход,
Хто скончыў
Вялікі
Славуты
Паход;
Хто згінуў
За волю
На роднай
Зямлі,
А хто
На вярхоўцы
Ў варожай
Пятлі—
Вам слава!
Вам слава!
З сусьвету канцоў
Вялікім,
Магутным
Змаганцам-
байцом.

1926 г.

К Р А І Н А

Бярозы ў іняі,
Цярусіць зоры вець.
Стаю адзін.
Палі ды сьнег,
Ды стынь.
І мне здаецца,
Хтосьці ўсё заве
Краіне роднай
Дар свой прынясьці.

І я гатоў,
Душою ўсёй гатоў.
Гатоў спаткаці мукі,
Нават сьмерць.
Абы краіне любай, дарагой
Ў прыгожых далях
Заўжды ружавець,

Абы цвіла прыгожасьці краса,
Абы зьнішчала гнеў
І буру ліхалецьцяў.

І вось за гэтае
Гатоў я сёння сам
Аддаць дарожшае
І лепшае на сьвеце.

Тады таму,
Хто вежы ўвысь узняў,
І кім ў падваліны
Паложаны каменьні,
Гады вясны,
Яны ім гымн зьвіняць,
Выкоўваючы
Магутнейшыя зьвеньні.

І я заву,
Я клічу весь сусьвет
Закончыць мур,
Стагодзьдзімі узняты.
Краіна любая,
Яна гасьцей заве,
Яна заве сусьвет
На вольнай працы сьвята.

М Е Н С К

І гімны і мэлёды ва ўсякага па-своему,
Вось толькі я ня ведаю, пра што мне запяць.
Ці мне пяць аб прадзедах,
Ці мне пяць пра новае—
Ці славіць твой на захадзе палаючы маяк.

Па-моему, па-простаму, заву цябе сталіцаю,
Ніяк-жа па-інакшаму назваць я не магу.
Яшчэ заву чырвонаю
Савецкаю станіцаю—
Любімаю і роднаю, і ў цьвеце, і ў сьнягу.

Люблю твае я вуліцы вясёлыя і хмурыя,
О, колькі гора горкага тваё жыцьцё зьнясло!
Муры твае высокія,
Высокія, панурыя,
Хаваюць аб мінуўшчыне пагардных многа слоў.

Таму вясною ў зелены, цяпер у бель асьнежаны,
Такі-ж вясёлы, радасны,—люблю муры твае.
Прышоў к табе я з шэрані,
Прышоў к табе прыніжаны—
Дзе гора сьветлай радасьці па-своему пяе.

І гімны і мэлёдыі ва ўсякага па-своему,
Таму-ж і песьня першая, табе, цяпер мая.
Успомню нашых прадзедаў
І песьняю па-новаму
Праслаўлю твой на захадзе палаючы маяк.

1927 г.

ЛІСТ ДА БРАТА

Ты пісаў, здаецца мне, будзеш ў комсамоле,
Я жадаю посьпеху ў тваёй новай працы.

Напішы аб вашай мне, аб сялянскай долі,
Напішы, мой любы, дарагі мой браце.

Неяк цяпер хочацца аб усім мне знаці,—
Ці адцьвіў ужо сад наш і ці пахлі ліпы.

Мусіць ў нашай нізенькай і старэнькай хаце
Той-жа сьвежы, цёплы, той-жа ясны ліпень.

Напішы мне праўду, як жыве наш тата,
Як жывуць суседзі, нашыя сяляне.

Мо' цяпер вам лепей, мо' усім багаты,
Напішы мне праўду, весялей мо' стане.

Сам ужо я знаю, што памерла маці,
І ніхто ня ўспомніць, мусіць, аба мне—

Мне дарожай ў сьвеце некага ўжо траціць,
Напішы—магілу ці засыпаў сьнег.

Перадай паклоны нашым ўсім суседзям,
І скажы—сумуе адзінокім тут,

Што вясною гэтаю зноў да вас прыедзе,
Калі ліпы белыя, ліпы зацьвітуць.

БЯСПРЫТУЛЬНАМУ

Што тут сёння печь пра неба,
На вуліцы глянь:
Памірае там бяз хлеба
Бяспрытульны стан.

Чуць жывыя. Ё сажы цела.
Вусны—белы сьнег.
Я гляджу на агалцелых,
Ё сэрцы боль—ня сьмех.

Што стаяць ля магазына,
Выкладаць журбу.
Ты ахвяр ад мешчаніна
Не чакай—забудзь!

І ня слухай звон капеек—
Праўду гавару.
Выйдзе многа з вас зладзеяў,
Маладая рунь.

Вось і плачуць мае строчки,
Як віхор ў бары.
Ой, завянуць васілёчкі
Без пары—пары...

Я ня тычу пальцам ў неба:
Неба не дастаць!
Чую голас:—„Дзядзя, хлеба,
Радзі хрыста“.

1925 г.

ЗАПЫТАНЬНЕ

I

Не хавай ў вачу разгадку,
Ўсё мне раскажы.
Як прышоў на Беларусь ты—
Чорнагорац жыць,
I чаму твае дасьпехі
(Як, ня знаю, зваць),
У нядзелю для пацехі
Хочаш надзяваць?
Мусіць, там у вас іначай
Паміж скал і гор.
I нічога вам ня значыць
Родны наш узор.
Там другая ў людзях мова,
Ў песьні вольны дар,
I цудоўных вашых словаў
Нам не разгадаць.
Ці жывуць хоць успаміны,
Браце—раскажы.
Ў Беларускае краіны
Свой ты ці чужы?

І калі ад песьні ў думцы
Вее халадком,

Ты скажы мне аб старонцы—
Лепей пазнаём.

АДКАЗ...

II

І былі мяцелі, і былі завеі,
Горкая нядоля акілзала ў шлеі.
Панясла ў віхуры ў завываньні тонкім,
Праз лясы балоты з роднае старонкі.
Тут на Беларусі, ў вашым чыстым полі,
Біліся за шчасьце, біліся за волю.
А цяпер кажу я словы чыстай праўды,
Ў Беларусі вольнай сустракаю радасьць.
Нашыя-ж мне сьняцца стэпавы прасторы,
І душа і вочы блукаюць з дакорам.
Ды жыцьцё праклёну пасылае ўсьмешку,
Церабі жыцьцёвы палыновы сьцежкі.
Усё-ж скажу я праўду, сэрцу ў грудзях цесна,
Лепш кахаю родную, вольную я песьню.
Дакажу да слова, меней будзе гора,
Ня люблю я вашых песень і узораў.
Гэты пояс срэбны і усе дасьпехі,
Надзяю для радасьці, для свае уцехі.
Пояс тонкі, чорны, срэбная ў ім россып,
Ўспамінае любяе дарагія косы.
Ўспамінае песьню пра маю дзяўчыну.
Браце, не забуду родную краіну.

* * *

В. Маракову.

Не хадзі пяскамі,
Не хадзі балотам,—
Дзе ня ходзяць людзі,
Дзе туман ды мхі.
Мы з табою пойдзем
Раньняй пазалотай,
Адшукаем лепшыя
Новыя шляхі!

Толькі глянь ты смела,
Шырай грудзі—шырай,—
Праканайся ў сілу,
Праканайся ў лёс.
І няхай пуціны
Ўсе пасланы жвірам,
Сутрымайся плачу,
Сутрымайся сьлёз.

Наша мэта блізка,
Ўжо не за гарамі,
Нам шляхі пакажа
Ясная зара.

І нядарам сёньня
Гэтак струны граюць,
І агнём паходні
Нашыя гараць.

Мы непераможны,
Глянь-жа шырай, шырай—
Мы спаткаем сёньня
Будучыны лёс.
І няхай пудзіны
Ўсе пасланы жвірам,
Сутрымайся плачу,
Сутрымайся сьлёз.

КІРМАШІ

Гамонка нясуцішная,
Сумяціцца барышная,
Прышлі—а хто прыехалі,
Купіць—а хто прадаць.
Стаяць кублы кляновыя,
Вісяць аўчыны новыя,
Гарнітуры гатовыя—
Дзяшоўка,—як аддаць.

І дзеўкі распрыгожыя
Цьвітуць чырвонай ружаю,
З усьмешкамі вясёлымі
І з радасьцю ў вачох.
І круцяць андаракамі
Што нібы цьвет той макавы,
І хлопцы забіякамі—
Аршынныя ў плячох.

Алёне трэба гузікі,
Пятру—гвазды, гарбузікі,
Хаўроні трэба пацеры,
Хвядоту—кутасы.
І крамы копэратараў
Паўнюсенькі аматараў—

Сяляне барадатыя,
Сівыя валасы.

Старцы гнусацяць пацеры,
У бога, веру, мацэру,
Клянучь і лаюць прадзедаў
Гандлярчыкі, купцы.
Аржанымі ручышчамі,
Вяроўкамі-гужышчамі,
Махаюць пугавішчамі
Сяляне малайцы.

Хоць сонца долу клоніцца,
Жыве, гучыць ваколіца,
На ўсе лады і здольнасьці
Гукаюць гандляры.
Сяляне ды з сялянкамі—
З вясёлымі гулянкамі...
Чырвонымі вясьнянкамі
Заход гарыць, гарыць.

Вось месца шматгаловае
Застукала калёсамі,
Загікала занокала;
І ўзьняўся слупам пыл.

А хлопцы разьвіталіся,
Дзяўчата ухмыляліся,
На хлопцаў спадзяваліся—
Прыходзьце у сваты.

МІХАСЮ ЧАРОТУ

Зносіў край непасільны зьдзек,—
Зруйнаваны,
Спаганен панамі.
Былі стоптаны—
Зьбіты нашчэнт
Нівы конскімі капытамі,
І над гладзьдзю крычаў крумкач
Ад вялікай сумоты
І гневу...
А твая расьсявала рука
Словы праўды
Направа,
налева.
Калі-ж ранак тушыў зару,
Красавалі палеткі рунямі.
Ганярыцца цяпер Беларусь
Поўнымі
сялянскімі
гумнамі.
Ганярыцца,
куды ні глянь,
Радасьць ў кожным працоўным
сэрцы.

Пахне квасам і хлебам зямля
Селяніну да самай сьмерці.
Ім шапочуць палеткі ніў,
Ціхім шолахам новых чырвонцаў.
І ў вясёлыя,

сьветлыя дні

Някупое ім сьвеціць сонца.
Толькі ім, што поэту жадаць,
Што жадаці пясьнярскому гонару?
Лепш за ўсё ўсю душу дараваць,
Песеннаму

гучнаму

говару...

БАЦЬКУ

(Пераклад з украінскага)

Тата мой замучаны і ціхі,
Гарбаносы стомлены яўрэй.
Ён ад кашлю ледзь, ледзь дыхае,
Ноччу-ж шэпча толькі: вэй, вэй, вэй.

Ўсё жыцьцё і мары—толькі дым,
Ён на скрыпцы скігліў у піўных.
Праплывалі каламутна дні,
На чаўнох дзіравых жыцьцявых.

Але тата ня згубіў надзеі
Пра Сіон сінява-залаты.
Кажэ ён: „душа яўрэя—дзеі,
Так і мусім жыць мы і расьці“.

Ён заве мяне інакшым чалавекам,
Бо мэзузу й тору ня люблю,
Бо ня мару пра Сіон далёкі,
А ў ячэйку вечарам хаджу.

Я ня знаю водаў Ёрдану,
Смутку кедру і лягенд старых.
Пра Майсея і вярхі Лівану
І аб песьнях мяртвых, няжывых.

А калі старое ўмрэ, патоне,
Дык Сіон тады будзе другім—
Пераменіць колер на чырвоны
і пастукае ў комуны дні.

А цяпер я думаць на'т ня хочу,
Ты мяне, татулю, не клянi.
Хай твае ад сълэз ў тумане вочы,
А мае-ж вясёлы і ясны.

Раіса Троянкер.

Въ крѣпости оубо, вѣстои
Данъ Слонъ вѣдѣи оубо
Теперьшнѣи конякъ на вѣстои
Тѣмъ же, вѣдѣи на вѣстои
Къ вѣдѣи на вѣстои
А мае вѣдѣи на вѣстои
Вѣдѣи на вѣстои

Гэта добра, калі чалавек
шчыра заплача ад смутку—
радасці, калі вылье ён
лішнія сьлёзы...

В. Каваль.

II

НА РОДНЫХ ЗАГОНАХ

1914 год
—
—
—

1914 год

II

НА БОДНИХ ЗАЛОЖАХ

* * *

Панясу свае імкненьні
У прасторы, на прасьцяг.
На нябесным прыгуменьні
Хай, як зоры, шалясьцяць.

Раскажу, што знаў і знаю,
Прапяю, што чуў калісь.
І рассыплю ў шумным гаю
Звонкаструнны пераліў.

Не абняць, ня зьмераць вокам
Шыр палёў і неба сіль.
Заліліся дзесьці звонка
Разьліўныя галасы.

І вясняныя напевы,
І кіпучасьць звонкіх слоў
Пахам чыстым, пахам сьпелым
У прасторы разьнясло.

На разблытаных праменях,
На вясняных крыльлях ў высь.
Быццам нехта зоры жменяй,
Расыпае ў паплавы.

Я вітаю сэрцам чулым
Гэты сьпеў і гэты дзень.

Струны звоняць, бо пачулі,
Што вясна ізноў ідзе.

Льлецца радасьць, соладзь вісьне,
Я стаю, к зямлі прырос.

Чую песьні—новы песьні
Дзень вясны да нас прынёс.

Разам, разам—з ветрам з сонцам,
Так і хочацца ў прасьцяг
І пяць, пяць бясконца
Песьні новыя жыцьця.

Гаварыць, сьмяяцца, плакаць,
Песьні пець—звінец, звінец—
Расцьцьвісьці чырвоным макам,
Каб заўсёды ружавець.

Панясу свае імкненьні
У прасторы, на прасьцяг.
На нябесным прыгуменьні
Хай, як зоры, шалясьцяць.

Менск

10-III 1927 г.

П Р Ы Д У

Прыду ў твае пустыя клеці,
Схілюся на калені ніц.
Хачу аўсяныя амеці
Расыпаць золатам зарніц.

Прыду я не апошнім, першым
Любіць начную глухамань.
І пра цябе злажу я вершы.
Ў мядова-сонечную рань.

Страсуцца з неба зоры-крохі
На сіні дэсань дываноў.
Прыду, каб новае эпохі
Пабачыць палкае зьвяно.

Для ўсіх, хто тут пасеяў словы
І зоры ў росах загубіў,
Сьпяю я сьпеў бадзёра-новы,
Сьпеў новай сонечнай сяўбы.

Свае раскрыстаю далоні
У далі мілыя наўсьцяж.
І буду слухаць ветры-званы
І шэпты ціхія трысьця.

Прыду я раніцай-малінай
У лузе сьлёзы пазьбіраць.
Прыду глядзець, як на галінах
Дурэе з лісьцямі зара.

С О Н

Цемната, хоць вочы выкалі,
Сьпяць палі, сьпіць шумлівы бор.
І палозьзі марозам загікалі,
Засьпявалі жальбой.

Еду, еду... Дарогі ўхабісты,
Вецер сыпле крышталны сьнег.
Колькі будзе ў хаце радасьці,
Колькі будзе мне.

Вось узгорак, кусты арэшніку,
Стары бор, ды такі стары.
Чырванее цела алешніку
Без кары.

Дарагому і песьні найлепшыя,
Аб далёкім ўспаміны сум.
Мне здаецца, што песьні навейшыя
Я сюды нясу.

І далёку штосьці маніцца,
Нібы іскрамі сыпле цягнік.

Гэта ў вёсцы на досьвіткі раніцай
Запалілі вагні.

Гэта вёска з бялявымі стрэхамі,
Іней вісьне з дзярэў дзярузой.
Асыпаецца неба арэхамі,
Міліёнамі зор.

Загарэліся неба чалешнікі,
Чырванее, ўсход гарыць.
Мне здаецца, што цела алешніку
Без кары.

І ад радасьці сьлёзы выпалі,
Панавісьлі, блішчаць расой.

. . . . .

Бачыў сон... сані звонка гікалі,
Але гэта сон.

* * *

Я расой абмыю ногі,
Песьняй раньне ухвалю.
На златыя свае рогі
Сонца ўздыбіла зямлю.

І прайшло над полем з званам,
Праліваючы цяпло,
Каб набраклыя загоны
Прасталі руньню слоў.

Каб ўзышлі такія гукі,
Каб здзівілі цэлы сьвет.
Разгарні сьмялей-жа рукі,
У полі сеючы поэт.

І растуць красуюць словы—
Вобразаў прыгожых рой.
Песьні дзіўнай, песьні новай
Я аддаўся ўсёй душой.

Абудзіў свае імкненьні,
Абхапіў-бы цэлы сьвет.
І стаю так ў задуменьні
На шаўковістай траве.

У бязмежнасьці прастору,
Зык працяжны чую—му-у...
Прывітаньне небу-мору,
Сонцу, сьвету і ўсяму.

* * *

Вечар ціхі і прыгожы,
Адцвiтаюць жоўты рожы.

Вянуць рожы, долу гнуцца—
Дзесьці песьні ціха льюцца.

Дзесьці песьні ціха плачуць,
Праклінаюць няудачу—

Ці то ў шчасці, ці то ў жыцці,
Хоць-бы сэрцам не астыці..

Ў гэты вечар ціха-сонны
Адчыню душы ваконьне.

Ўсё прымаць цяпер жадаю—
Месяц ў душу сьвеціць далей.

Ў душу цэліць, сэрца песьціць,
Я ня знаю, скульп-жа весьці.

Мо' ад любай, я ня знаю—
Хоць адкуль, я ўсё прымаю.

* * *

Месяц любви, месяц ясны
Кацянём плыве па небе.
Залатыя вісяць пасмы
Ад калосьсяў сьпелых хлебных.

Жоўты ліст апаў на долы
І бяз болю, і бяз мукі,
Ліпа ніжай за падолы
Апусьціла вецьці рукі.

На сьцяне бязрозкі пальцы
Ловяць бляск крывых праменьняў.
У папоўскай камілаўцы
Клён ў даліне на каленях.

Зачарованы да пуні
Нешта шэпча і гаворыць.
Ліпы-дзеванькі-красуні
Нанізалі ў вецьці зораў.

ДОСЬВІТАК

Бачу родныя узвышшы
Стройных волатаў лясоў,
Як-бы нехта ўзоры вышыў
Беларускіх паясоў.

А ўнізу пасланы долы,
Расьцьвіла чарэмхі вець.
Ходзіць, ходзіць вецер голы—
Забіяка па траве.

Нагінаюць ніц галовы
Ў росах чыстых васількі.
І здаецца шэпчуць словы
Лозы ціха ля ракі.

Хто я тут і кім пасланы
Рваць галовы васількоў?
Разьлівае сьвежы ранак
Па даліне малако.

Не парушу, ня ўстрывожу
Дзіўных мараў хараства,
І чаруе і варожыць
Шаўкавістая трава.

Згінуў холад ночы мгістай,
Песьні працы у сяле.
На траве крыштальна-чыстай
Мой застаўся чорны сьлед.

ВОСРІТАК

Бягу роднае ўзвешчанае
Сяродных вясельяў пясочу.
Як-бы нехта ўзгоры вяршыню
Бяспрычых пясочу.

А ў мяне паспаныя доўгія
Распыліла вярэмкі вядзі.
Ходзіла, холадна вярнулася
Задзянка на траве.

Мяніючы ні тавары
У розных імстах вяснінкі.
І адзін адзін словы
Тавары дзіка на бокі.

Хто я тут і кім паспалы
Рэчы тавары вясельяў
Распыліла вясельяў ронах
На даўняе нязнака.

Як пачуў, на ўставаў
Цяжка мары харчовае
І вярну і вярну
Шляхавістаў ронах.

Д О М А

Пераступіў я свой парог—
Паклоны б'ю усім.
Вось тут сабе я замясіў
Шафранавы пірог.

Вось тут цьвіла мая краса,
Тут дні мае цьвілі.
Паклоны б'ю сваёй зямлі
Ў палетку ля прысад.

Зялёны бор, вясёлы шум,
Прыходзь і сустракай.
Як і раней буду чакаць—
Прыходзь, цябе прашу.

У гэты дзень мне ўсё адно
Кахаць зямную гладзь.
Люблю, як дыхае зямля
І хлебам і віном.

Трава расьце—зялёны шоўк,
З пралесак ўю вянкi.
Сягонья я ізноў такім,
Якім адсюль пашоў.

Пераступіў я свой парог
Праз некалькі гадоў.
Ляжыць шафранавы пірог
І ў місцы сырадой.

А М О Д

Пераступіў я свой парог
Праз некалькі гадоў.
Ляжыць шафранавы пірог
І ў місцы сырадой.

Пераступіў я свой парог
Праз некалькі гадоў.
Ляжыць шафранавы пірог
І ў місцы сырадой.

Пераступіў я свой парог
Праз некалькі гадоў.
Ляжыць шафранавы пірог
І ў місцы сырадой.

Пераступіў я свой парог
Праз некалькі гадоў.
Ляжыць шафранавы пірог
І ў місцы сырадой.

Пераступіў я свой парог
Праз некалькі гадоў.
Ляжыць шафранавы пірог
І ў місцы сырадой.

* * *

Цішу начную
Хачу ўспрыняць.
Стаю і чую
Твой голас я.

Ты быццам клічаш
У сучем'е лёх.
Твой стан—вялічча,
Твой лік—святло.

Прыдзі з далёкіх
Сузор'яў ўніз.
Адкрыў сутокі
Жыцьця крыніц.

Абмый сумленьне,
Пашлі агонь.
Хачу збавеньня,
Хачу твайго.

Душа нямая,
А сэрца-ж не.
Ў руках трымаеш
Сухі загнет.

Тваё вялічча
Ня нам спазнаць.
Цябе мы клічам—
Прыдзі да нас.

І зvon марозны,
Нібы гармонь.
На вуснах сьлёзы,
Ў душы агонь.

СОНЕЧНАЙ ДАЛІНАЙ

Расьцьвілі ў палёх валошкі,
Абудзіліся палеткі.
Надзявае луг сарочку,
Шоўкам вышытую ў кветкі.

Сонца сьвет ліе шафранны,
Ў небе воблакі-лябёдкі.
Прытуліўся ліст каштанны
Да суседкі—ліпы-цёткі.

І ўсяму зямному сёньня,
Што жыве, цьвіце на сьвеце,
Адбівае ніц паклоны
У каточках вэрбных вецьце.

Дазваляю сэрцу біцца—
Ня стрымаць у грудзях болей.
Прынясла вясна-сястрыца
Кветак ў шоўкавым прыполе.

У нязнаным спачываю,
З песьняй рвуся я ў даліну,
І пад гукі мандаліны
Заіграю песьню маю.

ЛЯСНАЯ МУЗЫКА

Шаласьценьнем лісьцяў цёмны лес гаворыць,
Крохамі пшанічнымі ападаюць зоры.

Вецер звонкі, звонкі, найчысьцейшы-чысты,
Падпявае ціхаму шаласьценьню лісьцяў.

Ціха падпявае песенькі-заранкі,
А на небасхіле месяц абаранкам

Пакаціўся ў поле, пакаціўся ў долы,
За бярэзьнік белы, за бярэзьнік голы.

Зацьвілі надзеі, заснавалі мары,
Закрануў я струны, абудзіў гітару.

Дарагая, бліжай, прытуліся бліжай,
Бачыш, языкамі нехта неба ліжа.

Нехта аграбае асалоду жменяй,
І ўзыходзяць сонца ясныя прамені.

А бярэзьнік белы, а бярэзьнік голы
Атрасае сьлёзы ў белыя падолы.

Супакойся, любая, прытуліся, бліжай,
Бачыш, на ядловец нехта зоры ніжа.

Прыхіліся, бліжай, бліжай прыхіліся,
Паглядзі—бярозка з клёнам абняліся.

І здаецца сёньня так бліскуча росна,
У цябе суніцы замест палкіх вуснаў.

Прытуліся бліжай, прытуліся блізка,—
Будзе пацалункаў залатая нізка!

ЛІСЬЦЯ ХАЛОДНЫЯ...

Лісьця халоднымі пальцамі
Ліпнуць к пажоўклай траве.
Далі прыгожыя сьняцца мне,
Радасьць завуць наверх.

Дзесьці гамоняць ці звоняць,
Песьні якіясь пяюць.
Ветры, стэповыя коні,
Жальбу памчалі маю.

Вунь над бярозавай бельлю
Ў жоўтых каралях вець.
Ўчора вясёлыя елі
Сталі трывожна зьвінець.

Плачуць крыклівыя гусі,
Ім падпявае трысьцё.
Казачны бор Беларусі
Лісьцем дарогу пасьцёр.

Я-ж не шкадую нічога,
Проста дзівуюся сам...
Лісьце бяроз беланогіх
Пазалаціла раса.

Знаю—мне осень мила,
Жоўцю паслана ў траве.
Сэрца яшчэ не астыла,
Буду яшчэ кудравець.

1926 г.

* * *

Ў срэбрамёце клёнаў лісьця
Чую шэлест ціхім раньнем.
Мары-думкі ў парываньні,
Як ніколі сэрца песьцяць.

Даль. Там песень перазвоны,
Ці то плач мо'? Ці то жальбы?
Я другія песьні граў-бы
Ў гэты вечар ціха-сонны.

Ды ўсё-ж тыя—мары тыя-ж,
Даль кахаю, сэрца стыне.
Ўспамінаю аб дзяўчыне
Ў дні такія—залатыя.

Ў срэбрамёце клёнаў лісьця
Ціхі шэлест. Ўжо сьвітаньне.
Шлю я сонцу прывітаньне,
Як заўсёды, як калісьці.

М А Т Ц Ы

Я ў дарозе к мэце, можа, ня прыстану,
Лятуценьні збудуцца,
Ўспамяну гады...

Маці мая родная, пра цябе пытаю я,
Здэцца на дарозе
Ўсё твае сьляды.

Можа ты дзе плачаш, ўсё шкадуеш сына,
І ў людзей пытаеш,
Заўжды аба мне.

Ўсё трывожаць думкі, што ужо загінуў,
Калі плача бура,
Калі сыпле сьнег.

Дарагая, родная, не хадзі разутая,
І утры сьлязіны
Ты з упалых шчок.

Мы і так з табою досыць ўжо пакутвалі,
Досыць гора вынеслі
На сваіх плячох.

Дык пакінь-жа плакаць, я знайшоў пуціну,
Ня пужаюць віхры,
Хай мароз і сьнег.

Я ў творчай працы не хачу застыгнуць,
І жыву, як некалі
Ты казалася мне.

Сёння ў песьні голасна, сёння ў песьні песенна,
Хочу цябе ўспомніць,
Хочу не забыць.

І тады мне добра так, і тады так весела
Гэтыя жыццёвыя
Сьцежкі церабіць.

Р О Д Н Ы Я...

Мілыя мае, дарагія,
Закапцелыя чатыры вуглы.
І чаму, чаму сёньня другія
Ў сэрцы гараць вуглі?

Родныя! Чамусьці міла
Постаць зьмянілі сваю...
Хіба-ж, што мяне тут забыла?
Хіба-ж песьню забыла маю?

Вуліца, тая-ж вуліца,
Часты абапал пляцень.
Клён стары к хаце туліцца
І нешта аба мне пляце.

Уплетай, уплетай у спатканьне
Гульлівы твой адвечны жарт.
Сёньня ў душы маёй раньне,
І ў сэрцы прапала іржа.

Мілыя! туга ня зьвісьне,
Дзе я з маленства жыў.
Новыя гучныя песьні
Выпею ў вясну на мяжы.

* * *

Месяца ломаны дзіск
Выплыў, на-двое расколаты.
Зорнае неба глядзіць
Ў воду вячэрняя золата.

Дзесь недалёка ў гаі,
Злыдні ідуць на кулачкі.
Моцна цалуе свае
Дзеці крыклівая качка.

Вецер махнуў рукавом,
Падаюць жоўтыя лісьця.
Песьні зьвіняць над сялом,
Як ня зьвінелі калісьці.

Сам я ня ведаю, дзе
Сьлед пракладаю босым...
З лесу дзяўчына ідзе,
Да паясьніцы косы.

ПАД ГІТАРУ

Дарога сонная, дарога санная,
Бывай прыгожая, бывай каханая.

У сьцюжу лютую і вею з холадам
Пайду пражытую шукаць я моладасьць.

Дарога сонная, дарога санная,
Сябры загублены, гітара п'яная.

А песня дзіўная, такая блізкая,
А сіль далёкая, такая нізкая.

І ўсё, што пелася, куды ты дзелася,
І што здавалася, куды дзявалася.

Ў дарогу дальнюю і вею з холадам
Пайду пражытую шукаць я моладасьць.

П Е С Ь Н Я

Ах, і чаго-ж разгуляліся хвалі—
Боль палынова цячэ.
Сьняцца мне ціхія сонныя далі—
Смага чарнявых вачэй.

Нізка схіліліся вербы над рэчкаю,
Моляцца шумнай вадзе.
Неба устаўлена зорамі-сьвечкамі,
Бляск свой на рэчку кладзе.

Чутны мне блізкія гукі над доламі,
Дрэмлюць бярозы ў цішы.
Белыя, белыя, стройныя, голыя
Мкнуцца ў далёкую шыр.

Ціха плыву я у даль сінявокую,
Зорныя пырскі ляцяць.
Еду я, еду ў пуціну далёкую,
Выдзь, разьвітайся хаця.

Чуеш, сычы над далінаю плачуць,
Рэха нясецца у шыр.
Болей, каханая, мусіць, ня ўбачу...
Ціха... ня плач... ня дрыжы...

Бачыш, ўжо сонца прамені разблытала,
Ну, дык бывай, што-ж маўчыш?
Будзіцца раньнем даліна забытая,
Моўкнуць начныя сычы.

Ціха плыву я ў даль сінявокую,
Зорныя пырскі ляцяць
Еду я, еду ў пуціну далёкую,
Не забывай-жа хаця!

УРЫЎКІ

Л. Івановай.

I

Асеньні дождж, асеньні дождж,
Пажоўклі ліст ў руках трымаю.
Каханая, хлусі, ну, што-ж,
Я з вуснаў ўсё тваіх прымаю.
І што-б ты ні казалася мне,
Ты сэрца моцна ядам паліш.
Хай засыпае мокры сьнег,
Калі ў дарозе мы прысталі.
А можа пойдзеш сустракаць
І зблудзіш ў гэты сьнег і дую.
Я не аклікну—пачакай,
Каханую і дарагую.
Тады адзін стаяцьму я
У думках з ціхаю жальбою,
І будзе заўжды цень мая
Хадзіць далёка за табою.
Хлусі, каханая, ну, што-ж?
Незамянімая другою,
Ты напасьледак будзеш ўсё-ж
Каханую і дарагую.

II

Ляцелі гусі
 Ў далёкі край...
 Пакуль вярнёмся,
 Чакай, чакай.

У іх ня здрадзіш —
 Правадыра
 Агнём загады
 Гараць, гараць.

Душою й целам
 Я з імі ўвесць.
 Хацеў ляцець-бы
 Далей за сьвет.

І ў чыстай сіні
 На Стахаду
 Крылом гусіным
 Расьсеч ваду.

Вясной вярнуцца
 Ў свой родны край.
 Іх гукі льюцца —
 Чакай, чакай.

III

Калега мой, пішы, пішы,
Сьпявай п'явучай лірай новай
І ўсе поэмы і вяршы
Падкуй сталёваю падковай.

Каб ў час трывогі і тугі,
Калі душа ў цябе заные,
Прайшоў рашуча перагіб
І нат ня глянуў у піўныя.

А лепш, калі западзе боль
І смаліць сэрца моцна жарам,
Няхай Ясеніна з жальбой
Зьвініць „лядзяная гітара“.

Табе ня знаць, жытнёвы сын,
Не абхапіць ўсяго сусьвету,
Што ў нашы бурныя часы
Растуць мільёнамі поэты.

IV

Дзіўная сьвісьцёлка
Проста вушы глушыць,
Гэта круціць пчолка
Каля какалушы.

Каля какалушы
І над агародам,
Каб чужыя душы
Накарміці мёдам.

Так павінна стацца,
Што зімой халоднай
Пчолцы заставацца
Голай і галоднай.

V

Прашу цябе, не пакідай
Мне на ўспамін вось гэтых кветак.
Ня трэба штучна шкадаваць
І чалавека, і поэта.

Ня трэба больш. Ідзі, ідзі,
Хлусі, цалуй, кахай другога.
Дарэмна холадам глядзіць
Твой зірк задумлівы і строгі.

Бо знаю я, ня ты адна
З такім прыгожым, чыстым целам
Гатова выпіць, хоць да дна,
Каханьня кубак повен хмелю.

Прашу цябе, ня трэба рваць,
Яны засохнуць і завянуць.
Ня буду болей ўспамінаць,
І ў вочы нават не загляну.

Пайду адзін, пайду шукаць
Я дарагую, ты другога.
Бывай, апошні раз рука
Няхай бяз слоў раскажа многа.

VI

Заву і прашу, мая радасьць, прыдзі,
Я сярод поля ў зьнямозе адзін.

Сьцелецца стужкай дарога-паркаль,
Вочы глядзяць ў неабсяжную даль.

О, мая радасьць, юнацкі разгул,
Стыгне жыцьцё па калені ў сьнягу.

Клічу, ўглядаюся,—радасьць, прыдзі,—
Сьнег, цішыня, толькі месяц адзін.

Клічу ў апошні рашучы час,
Клічу, і сам на сьнягу пагас.

ПЕСЬНЯ

Сонца—жоўтай ружаю, хмаркі—пух гусіны,
Лугам мне здаецца небасхіл ўвесь сіні.

Не гадаў, ня думаў—белы сьнег мяце,
Думаў, ліпа белая пад вакном цьвіце.

Вышаў на прасторы—сьнежны лёг дыван,
Засьцілае вочы шэраньню туман.

А ў тумане шэрым чуцён чыйсь-ці сьмех,
Шабуршыць і падае белы пухляны сьнег.

Шабуршыць і падае ў сэрца больлю вострай,
Плачуць на пагурку тры шыпшыны-сёстры.

А аб чым? Ня ведаю, бо ня кажуць мне,
Панавіс на вецейку белы, срэбны сьнег.

Гора наша, горанька, сьнежныя палі,
Ведаю, што дзераву так, як мне баліць.

Не таму ў алешніку пад карою кроў,
І цякуць з бярозанькі сьлёзкі-серабро.

Любыя, каханья, не таму і мне
Восеньню слязьліваю з вамі адзвінець.

Не таму так шчыра я з вамі гавару,
Мілая, каханая на палетках рунь.

Не таму каханую праглынула твань—
Я прывык халодныя вусны цалаваць.

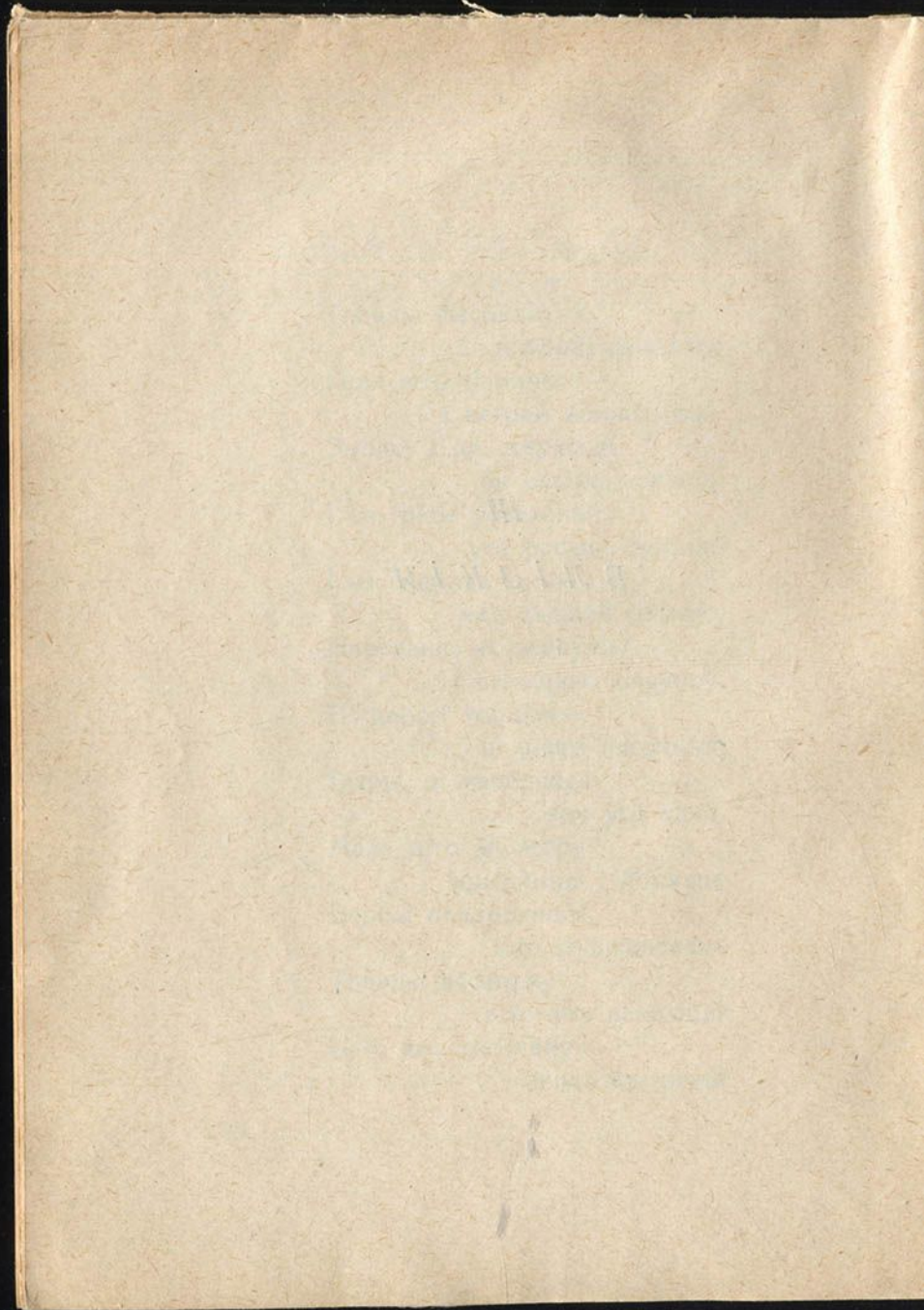
А сягонья стыну, ледзянее кроў...
Падаюць сьняжыначкі чыстым серабром.

* * *

Топалю високаму—
аглядай ваколіцу,
Гора вельмі мала—
з ветрам шаласьцець.
Змалку і да старасьці
ён даліне моліцца,
І на глебе ўспаханай
ўсё расьце, расьце.
І ня знаўшы засухі
над далінай сочнаю,
Навальніц ня ведаўшы—
страшных пяруноў.
Ці дарогі торныя—
ці шляхі пясочныя,
Віхры, ці мяцеліцы—
яму ўсё адно.
Мала што ад ветру
крышацца і ломяцца
Вербы падарожныя,
што іх шкадаваць
Топалю вясёламу
што яму ваколіца?
Што яму вясёламу—
непагода-твань?

III
БЛІЗКІЯ

В О Ё К

I

Іскрамі белы сьнег,
Вэлюмам сьнежным зямля.
Як-бы пачуў ці сасьніў
Дзесьці жалеза ляска.

Душу, жыцьцё ратаваць—
Сьмерць я спаткаў ізноў...
Мала што ёсьць галава
Бяз лёгкіх воўчых ног.

Гучны пачуўся стрэл,
Чуць паказаўся дым.
Нехта кагосьці сустрэў—
Кроўю замазаў сьляды.

Сьнежныя сьпяць палі,
Іскры цярусіць вець...
Будзе хтось сьлёзы ліць—
Ці воўк, ці чалавек.

II

Зоры ня тухнуць—гараць,
Кроўю сьлед на сьнягу...
Чуць узышла зара,
Воўк паламаў нагу.

З больлю на сэрцы скакаў
Ў цёмны схавацца лес.
Злы вартаўнік-капкан
Холадам сьціснуў жалез.

Вось дагарыць жыцьцё,
Век, непражыты век.
Воўчую радасьць сьцёр
З цвёрдай душой чалавек.

Зоры ўсё будуць гарэць,
Сьціхне мяцеліцы шум.
Шкуру з яго зьдзярэ
І забярэ душу.

Кроўю нагрэе сьнег,
„Быў—скажа—воўк і жыў“.
Радасьць ў ваччу блісьне,
Ў ваччу і на нажы.

Бель ды начная сiнь,
Кошiцца нiц зара.
Сьцiхнуў воўк галасiць—
Толькi вочы гараць.

Ўздыбiў на сьпiне хiб,
Воўчую вылiў жаль.
I за свае грахi
Застаўся ў сьнягу ляжаць.

З А Я Ц

I

Цягнуцца доўгія дні,
Сівы ў марозе хвойнік.
Сьпіць касавокі і сьніць,
Быццам сабакі гоняць.

Сьмерць за плячамі ўжо,
Блізка сабакі, блізка.
Месяц крывым нажом
Хіліцца к долу нізка.

Сьнег, рассыпны пясок,
Сыпле ў косыя вочы.
Блізіцца ўжо лясок,
Крок, яшчэ крок і ўскочу.

Блізка да мэты ўжо,
Вось і жаданы ельнік...
Нехта стаіць з ружжом
У сьнягу па калені.

II

Лупнуў вачыма ад сну—
 Белым паркалем пароша.
 Бачыў ён сьмерць не адну,
 А сьнілася ўсіх харошай.

Ужо ўзыходзіць зара,
 Голадам душу раніць.
 Гэтая сьвежая рань
 Ё белы бярэзьнік маніць.

Вышаў—маўклівая ціш,
 Ё небе хтось зоры тушыць.
 Трэба вышэй нясьці
 Свае чулыя вушы.

Вось і заечы стол,
 Вось і заечыя клеткі:
 Нізка схілілі на дол
 Бярозанькі тонкае вецьце.

Пах ад салодкай кары
 Сьвежай ўчарашняй агрызі.
 Ё ельніку бляскам зары
 Сьнежныя вышыты рызы.

Гэтых палацаў лясных
 Ведаць каму, ці ня ведаць.
 Будзе салодкі асьнік
 Заяц сягонья сьнедаць.

III

У зайца кароткі век,
З куляю будзе спатканьне.
Вышаў з ружжом чалавек
Раніцай на паляваньне.

Бачыць у полі сьляды,
Пільна за імі сочыць.
— Русы тут добры хадзіў,
Болей хадзіць не захоча.

Кажуць, зусім ня грэх,
Хоць-бы каму у полі
Можна агнём сустрэць
Дзікую блудную долю.

Вось пратаптаны сьнег:
— Мусіць на сьнедані ў гаі?
Будзе на шапку мех—
Добры мясісты заяц.

IV

Вось і напасьвіўся заяц,
Месяца ўсходзіць серп.
Заўжды ніхто ня знае,
Дзе сустракае сьмерць.

Хтосьці кусты варушыць,
Хтосьці цярусіць гальлём.
Чуюць заечыя вушы—
Хтось прытаіўся з ружжом.

Раптам пасыпалі зоры,
Пухам ўзьляцела шэрсць.
Бачыў ён сьмерць учора,
Гэтая-ж ўсіх харашэй.

Ч А Й К А

Над балотам мёрзлым
Чайка галасіла,
А навокал іней,
холадна,

туман.

„Памажэце, добрыя,
Не хапае сілы,
Голаду і холаду
болей
ня стрымаць“.

Галасіла чайка
у тумане сівым,
Да зямлі крыламі
белымі крatala.
Галасіці болей
не хапала
сілы.

Не хапала сілы—
на зямлю
упала.

І упала чайка,
больш крычаць
ня можа.

Замярзае цела,
асавелі крыльля.
Прыляцеў крылаты
памагчы прыгожай,
Прыляцеў нязваны
з-за дзесятай
мілі.
Разарваў ўсё цела,
ганьбіць стаў
паганы,
Дапамог ў няшчасці,
дапамог,
паверыў.
Затаптаў прыгожасьць
бруднымі нагамі
І рассыпаў пер'е,
залатое
пер'е.

КАБЫЛІНА СЬМЕРЦЬ

Дзе туман тугу валочыць
Ды лаза расьце,
Паглядаюць з чорных ямаў вочы
Няжывых касьцей.

Парасла зямля, крывёй паліта
Сіняя трава.
І ляжаць каменьнямі капыты
Ў сочных далавах.

Вось сюды, дзе ноччу злыдні плачуць,
Ды агні гараць,
Прывялі адну худую клячу
Людзі паміраць.

Не вачыма—сэрцам чыстым
Ўкралася туга.
Затрасьліся, як асіны лісьця,
Жылы у нагах.

Наліліся горкай больлю вочы
Пад глыбокі ўздых..
І здаліся ў росах чыстых ночы,
І прастор лугоў.

У вачох таемных і глыбокіх
Цепліцца імгла,
Што на гэтых, на палёх шырокіх
Сіла ўся лягла.

Што цяпер патухнуць успаміны,
Быў—ня быў—адно.
Завастрылася худая сьпіна,
Як сталярскі нож.

Штось кальнула, нехта пасваволіў.
Боль, ці то жальба.
І скрывілася ад горкай болі
Ніжняя губа.

Нехта моцна, моцна засьмяяўся,
Палілася кроў...
І дзівіўся ціха сівы ясьень,
Нахіліўшы скронь.

А калі-ж ўзьняліся вышай грудзі,
Як-бы што сказаць,
Капнула на рукі людзям
Горкая сьляза.

І бяз слоў, бяз крыўды і праклёнаў
Гэты дзякуй быў...
Паглядалі з-пад травы зялёнай
Вочы—чарнасьліў.

К А Н Ю

Лёг, і ўставаць памагай,
Высахлі шыя і бок.
Быў калісь лёгкім ў нагах
Сівы сысун-жарабок.

Дзе-ж нясупынная прыць,
Лёгкі, вясёлы бег?
Шчасьцю ня дадзена жыць,—
Дадзена ў крыўдзе гібець.

Ямы глыбокіх вачэй—
Шэрае мутнае дно,
Моцна сьляза цячэ,
Капае кроўю на гной.

Пройдзены цяжкі шлях,
Помнік-жа й почасьць адна.
Вочы, як тая душа,
Чысты, праўдзівы да дна.

Їх перажыткі наўзьдзіў
Просты бяз ўсякай маны.
Езьдзіў калісь камандзір,
Езьдзіў калісь не адзін.

Поле, і лес, і аблог,
Посьвісты шабель і куль.
Мала чаго было—
Хто яго ўспомніць і скульп.

Толькі шкада аднаго,
Шкода яго да сьлэз.
Потым купіў балагол,
Моцна упрог у воз.

Так патухае зара
Раніцай ў сьветлую бель.
Радасьць загінула ўраз
У ціску крывых аглабель.

Выпалі грыва і хвост,
Высахлі ў трэску бакі,
А гаспадар прахвост
Садзіць на іх сінякі.

Бачу і шкода яго,
Ён пазнае яшчэ...
Сьвеціцца цёплы агонь
З мора разумных вачэй.

Я С Е Н І Н У

Адсьпяваў, адсьпяваў у пушчы,
Уціхамірыў сьвіст завей.
На вяроўцы вочы заплюшчыў
Пэнт-салавей.

Заплюшчыў. Ня стрымала сэрца,
Ня стрымала вялікую боль.
Ї чамусьці мне сёньня здаецца—
Не сваволь...

Хто знае, мо' хто скажа,
— Жыў і памёр скандаліст.
Ї пасыплецца чорная сажка
Пад асеньні сьвіст.

А вясною ў Разанскім полі
Пракрычаць вароны „кар-р“.
Не з такою вась песьняй волі
Памірае змагар.

Адсьпяваў на шырокіх загонах
Вялікі пэнт-скандаліст.
Вецер цёмныя хмары згоніць
Пад асеньні сьвіст.

1-V—26 г.

Дарагія. блізкія ідыліі!
Я ваш знаёмы, я ваш брат.

IV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

У ГОСЬЦІ

I

Дарагія, залатыя, як вас зваць!
Сустракайце, прывітайце—я ваш госьць...
І здалёку бацькі сіва галава
Усьміхаецца, бяздомцу, мне чагось.

Ну, заходзь, Мікола, кліча ён,
Раскажы, што новага на сьвеце.
Ў нас цяпер вялікі выпаў сьнег
І з мяцеліцай заводзіць сьпевы вецер.

Вырас ты, цябе аж не пазнаць,
Ці мо' здрадзілі старыя вочы?!
Ты, сыноч, зайдзі на дзень да нас,
Потым ідзі сабе, куды захочаш.

Знаеш што, пакуль усё-ж жыву,
Нейкі жаль нязнаны сэрца цьвіліць...
Паглядзі, і пуня нова вунь,
Дзе ячмень з табою малацілі.

Што сказаць мне, што яму сказаць,
Перадаць свае як адчуваньні?
Я стаю прад ім ў нямым прызнаньні,
Капае з вачэй гарачая сляза.

ЗА ПАРОГАМ

II

Ўсё-ж свае жаданьні перамог,
І нясьмела дома, нібы злодзей,
Пераходжу бацькаўскі парог
Роўна на дзiesiąтым годзе.

Ў сенцах пах мякіны і лупы,
А на бэльках схнуць авечыя аўчыны.
Вецер-буй нам стрэжу ўсю злупіў,
І глядзіць сьвятло праз дзіркі шчылін.

Ну, а маці дзе, чаму-ж няма?
Кажа бацька „не пабачыш маткі,
Вось памерла—сёмая зіма,
А таму і ў хаце непарадкі,

А пакуль на покуць вось сядай,
Закусі і выпі, брат, як дома“.
І, здаецца, ў бацькі барада
Стала, як пшанічная салома.

Вечар. Уміраюць дзесь званы,
На аплоцьці сьпяць вароны-каркі,
І запахла радасьць малых дзён
З недапітай самагоннай чаркі.

НАЗАЎТРА

III

Не пазнаць людзей сваіх ніяк,
Ўсім здаволены, а думка ўсё-ж адна.
— Вось, Міколка, ў горадзе мо' як
Пастарайся, каб зямліцы нам.

І падзяку перадай ад нас.
Мы здаволены, ўсяго у нас даволі.
Просім мы, скажы у соты раз,
Каб крамніны прысылалі болей.

Перадай, налог ня вельмі нам—
Унясьлі ўжо да апошняй раты.
Толькі вось цяпер бяда адна:
Забіраюць ў воласьць апараты.

Раскажы, што ў цэркву ўжо ня йдом,
І ня водзімся мы з справай гэтай.
Перадай, каб болей у народом
Дасылалі кніжак і газэтаў.

Ну, а сам, таксама помні нас,
Прыяжджай, мы рады будзем госьцю.
І раскажаш зноў, што як у вас,
Як жыцьцё будзем ў маладосьці.

У дарогу ўжо запрэжан конь,
Ня стрымаць—грабе зямлю нагамі.
І так шчыра госьцяву далонь
Ціснуць чорнымі, аржанымі рукамі.

Вёска тая, глянеш, і ня тая,
Не пазнаць, ну проста расьцьвіла.
Толькі шыльда тая-ж верставая
Моўчкі дагнівае ля сяла.

Капыль,
13-I—28 г.

* * *

Я дома і ня дома —
Не на сваім дварэ.
Аржаная салома
Ад нашых хатніх стрэх.

Парэзаны на дровы
Стары, кудравы клён.
Ня нашыя каровы
Прайшлі каля вакон.

І новыя ля хаты
Клянiвы ўжо растуць,
І новы ўжо араты,
І новы ў нас пастух.

А я тут не патрэбен
З сваім ахапкам слоў...
Адзетае у зрэб'е
Каханае сяло.

Бывайце! вам паклоны
Гадоў прайшоўшых ў даль...
Забытае бяссоньне
Кахаць і шкадаваць?

* * *

Прышоў я ноччу
Ў сваё сяло.

Шукалі вочы
Спагады слоў,

І там ля хаты,
Дзе шэраг ліп
Чалом камлатым
Да сьцен прыліп.

Раней вяскovy
Сялянскі сын—
Лістом кляновым
Апаў адзін.

Ні цёпрых словаў—
Я госьць, ня госьць—
На ўсё гатовы,
Стаю чагось.

Крычаць ў зьнямозе—
Чаго прышоў?
І на парозе—
Сляза і кроў.

* * *

Пакліч мяне,
Вясеньні кліч,
І я да вас прыду
Набраклай сочнае зямлі
Ўспрыняць жывучы дух.
І не скажу
Нікому я
Маю таемнасьць мар...
Мая каханая зямля—
Сялянскі уладар.
А ўсё-ж пачуй—
Такі разлад
Ў жаданьнях і душы.
Мне хочацца прыйсьці назад
Ў тваю глухую шыр.
І пакахаць
Тваю красу
Такім вясеньнім днём...
Цьвіці і нівай каласуй,
Мой сочны чарназём.
Мае далёкія палі,
Мой ціхі сонны сьвет,
Жывучасьць новае зямлі
І новы ваш поэт.

* * *

Прыду я ў час вяэрні,
Да сьцен тваіх прыду
Ў апошні адвячэраць
Канон і лебяду.

Знайду старыя дзьверы,
Крану, рукой сьлясак,
І, можа, не паверу
Ні плачу, ні сьлязам.

Зайду і схамянуся
У цемені начы.
Да долу павалюся
З дарогі супачыць.

А раніцаю ўбачаць
Сьляды знаёмых ног
І скажуць — адлайдачыў,
Прышоў на свой парог.

Прышоў у дождж-грымоты,
У цяжкі горкі час,
Каб доўга і на потым
Не забываць аб нас.

* * *

Я прышоў рабінаваю ноччу
У сваё каханае сяло,
Дзе дзяўчыны чорнаволасай вочы
Прасьлязіліся ад шчырасьці бяз слоў.

Я прышоў аддаць радзіме гімны—
Радасьці і гора тых пазнаць,
Што цяпер заву я дарагімі,
Басанож якіх ўжо не дагнаць.

Знаю я, шляхі мяне ня змяняць,
Хай каханая зблудзіла, лёс такі...
Прыдзе бацька з вольнымі сынамі
І падрэжа шэпты асакі.

Людзі ў сьлед ня кінуць жорстка камень,
Зморанага не пакінуць пад гарой.
Я затое поўнымі збанкамі
П'ю з таварышамі бярозавую кроў.

І на дзіва ўсе заломы вырву,
Там ля крыжавых дарог'
Дзе кудлачыць шоўкавую грыву
Кудраваты ў цьвецені гарох.

Узбуджу я струнаў пераборы,
Няўміручасьць тонкіх, дзіўных слоў,
Хай ня шлюць так ясені дакоры
Адзвінеўшым песьням за сялом.

1-V 1927 г.
Капыль.

ЛІРЫЧНЫЯ АДКАЗЫ

Скажы, што такое юнацтва агонь?

— Адно вокамгненьне пабачыць яго...

Чаму нясупынна імчыць яго бег?

— Вялікую песьню складае табе...

Якое жаданьне ў юнацтве жадаць?

— Ўсю сілу і волю жыцьцю дараваць...

А што застанеца для нас на ўспамін?

— Вясьёлы і гучны ім складзены гімн...

Чаму не жадаем багатшых прысмак?

— Таму, што багатшых на сьвеце няма...

227354

З Ъ М Е С Т

I

	Стар.
Настрої	7
З цыклю „Вершы пра паходы“. У завірусе дзён	10
Баляда аб маім камісары	13
Шостая песня	15
У бальніцы	17
Перад сьвітаньнем	19
Таварышам	25
Краіна	30
Менск	32
Ліст да брата	34
Бяспрытульнаму	35
Запытаньне	37
Адказ	39
* * * Не хадзі пяскамі	40
Кірмаш	42
Міхасю Чароту	44
Бацьку	46

II

* * * Панясу свае імкненьні	51
Прыду	53
Сон	55
* * * Я расой абмыю ногі	57
* * * Вечар ціхі	59
* * * Месяц любы	60
Досьвітак	61
Дома	63
* * * Цішу начную	65
Сонечнай далінай	67

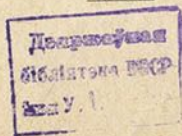
	Стар.
Лясная музыка	68
Лісьця халодныя	70
* * * У срэбрамёце клёнаўлісьця	72
Матцы	73
Родныя	75
* * * Месяца ломаны дзіск	76
Пад гітару	77
Песьня	78
Урыўкі. Асеньні дождж	80
Ляцелі гусі	81
Калега мой	82
Дзіўная сьвісьцёлка	83
Прашу цябе	84
Заву і прашу	85
Песьня	86
* * * Топалю високаму	88

III

Воўк	91
Зяц	94
Чайка	98
Кабыліна сьмерць	100
Каню	102
Ясеніну	104

IV

У госьці	107
За парогам	108
Назаўтра	109
* * * Я дома і ня дома	111
* * * Прышоў я ноччу	112
* * * Пакліч мяне, вясьненьні кліч	113
* * * Прыду я ў час вячэрні	114
* * * Я прышоў рабінаваю ноччу	115
Лірычныя адказы	117

0-60

МДЗ
а

ЦАНА 90 кап.

0-60

304

0/

Бел. рэспубл
1994 г.